FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT PHILIPPE LÉGER

föredraget den 31 maj 2001 [1]

1. Med tillämpning av en skiljedomsklausul enligt artikel 181 i EG-fördraget (nu artikel 238 EG) som föreskrivits i ett finansieringsavtal som 1985 [2] träffats mellan bolaget Nea Energeiaki Technologia EPE, [3] bildat enligt grekisk rätt, och Europeiska gemenskapernas kommission [4], har kommissionen yrkat att NET skall förpliktas återbetala hela det ekonomiska stöd bolaget erhållit från gemenskapen jämte avtalad ränta och dröjsmålsränta. Kommissionen har grundat sin talan på artikel 9 i avtalet och på artikel 147 i den grekiska civillagen. [5]

2. Skall den ena partens underlåtenhet att påpeka för motparten att dess ekonomiska omständigheter vid förhandlingarna inför avtalet varit sådana att avtalet inte skulle kunna uppfyllas bedömas som svek enligt den grekiska rätten? Det är den rättsfråga som domstolen har att avgöra i detta mål.

3. Då målet rör en privaträttslig tvist och dess utgång inte är av intresse för andra än de inblandade parterna kommer jag att begränsa beskrivningen av tillämpliga bestämmelser, bakgrund, förfarande och parternas argument till vad som är nödvändigt för mitt resonemang. För en utförligare redovisning i detta hänseende hänvisas till förhandlingsrapporten, vilken har delgivits parterna.

I — Tillämpliga bestämmelser

Avtalet

4. I artikel 1 i avtalet och i punkterna 1 och 2 i bilaga I A till avtalet stadgas att NET skall genomföra projektet "ön Kea", vilket innebar att NET

— senast den 1 januari 1986 skulle installera ett vindkraftverk med en effekt på 300 kilowatt på en grekisk ö,

1 — Originalspråk: franska.
2 — Nedan benämnt avtalet.
3 — Nedan kallat NET eller svaranden.
4 — Även kallad sökanden.
5 — Nedan benämnd civillagen.

— under två år från den 1 januari år 1986 skulle genomföra demonstration av kraftverkets funktion, och

— skulle överlämna kraftverket för kommersiell användning till användarna vid utgången av ovan nämnd tidsperiod eller senast den 1 april 1988.

5. I artikel 3 i avtalet anges att gemenskapens andel av finansieringen skulle uppgå till 40 procent av projektets utgifter, kontrollerade och godkända av kommissionen, upp till ett belopp om 46 000 000 GRD exklusive skatt.

6. I enlighet med punkt 1 a första och andra styckena i bilaga II till avtalet verkställde kommissionen inom 30 dagar från avtalets undertecknande en förskottsbetalning till NET om 13 800 000 GRD, motsvarande 30 procent av det maximala stödet. Enligt dessa bestämmelser fick vare sig detta förskott eller räntan däråa användas till annat än projektet.

7. I artikel 8 i avtalet stadgas följande:

"Om kontrahenten inte uppfyller det som åligger denne enligt avtalet kan detta hävas av kommissionen efter en anmodan som delgivits genom rekommenderat brev med mottagningsbevis, såvida avtalsförpliktelserna inte fullgörs inom en månad. Kommissionen kan häva avtalet om kontrahenten lämnat felaktiga uppgifter för att erhålla ekonomiskt stöd, om denne är ansvarig för uppgifterna. I sådant fall skall kontrahenten till kommissionen omedelbart återbetala de belopp som utbetalats som ekonomiskt stöd, jämte ränta från och med utgången av ovannämnda frist om en månad. Räntesatsen skall vara den som Europeiska investeringsbanken [6] tillämpade den dag då kommissionen beslutade att bevilja ekonomiskt stöd till projektet."

8. Artikel 9 i avtalet har följande lydelse:

"Detta avtal kan hävas av var och en av de avtalsslutande parterna efter en underrättelse därom två månader i förväg, om det visar sig att det inte längre finns något intresse av att fortsätta de arbeten som anges i bilaga I, till exempel mot bakgrund av tekniska eller ekonomiska svårigheter med avseende på projektet, eller för att de beräknade kostnaderna för projektet i väsentlig mån överskridits. I sådant fall kan kommissionen begära återbetalning av hela eller delar av det belopp som utbeta-

6 — Nedan kallad EIB.

lats som stöd, jämte ränta från dagen för hävning av avtalet om projektet då lett till resultat som kan exploateras kommersiellt. Räntesatsen skall vara den som [EIB] tillämpade den dag då kommissionen beslutade att bevilja ekonomiskt stöd till projektet. Återbetalning skall ske på sätt som anges i punkterna 2.1 och 2.2 i bilaga II."

9. I artikel 13 i avtalet anges att Europeiska gemenskapernas domstol är ensam behörig att avgöra tvister mellan parterna rörande giltigheten, tolkningen eller tillämpningen av avtalet. I artikel 14 stadgas att avtalet skall bedömas enligt grekisk rätt.

Den grekiska rätten

10. I artikel 147 i civillagen stadgas följande:

"Den som genom svikligt förledande förmåtts avge en viljeförklaring har rätt att begära att rättshandlingen skall ogiltigförklaras. Om viljeförklaringen framkallats genom svikligt förledande av annan än den till vilken den riktats skall rättshandlingen gälla, om inte den gentemot vilken rättshandlingen företogs eller tredje man som förvärvat sin rätt direkt från denne insåg eller borde ha insett att den framkallats genom svikligt förledande."

11. Enligt artikel 157 i civillagen är "rätten att begära ogiltigförklaring begränsad till två år från det att rättshandlingen företagits. Om misstaget, det svikliga förledandet eller hotet bestått efter det att rättshandlingen företagits skall fristen i stället räknas från att dessa omständigheter upphört. Ogiltigförklaring kan inte i något fall ske om mer än tjugo år förflutit sedan rättshandlingen företogs".

12. I artikel 249 i civillagen stadgas att "preskriptionstiden skall för fordringar vara tjugo år om inte annat föreskrivs".

13. I artikel 345 i civillagen föreskrivs följande:

"Vid dröjsmål med betalning av penningfordran har fordringsägaren rätt att kräva dröjsmålsränta i enlighet med avtalet eller lag, utan att visa att dröjsmålet lett till förfång. Om fordringsägaren kan visa att dröjsmålet lett till skada för honom har han rätt till ersättning för denna, om inte annat stadgas."

14. Artikel 346 i civillagen har följande lydelse:

"Gäldenären skall, även om han inte befinner sig i dröjsmål utge lagstadgad ränta från dagen för delgivning av stämnings-

ansökan med krav på betalning av en förfallen fordran."

II — Bakgrund

15. I enlighet med avtalet verkställde kommissionen den 16 juli 1985 en förskottsbetalning av det ekonomiska stöd den åtagit sig att betala på 13 800 000 GRD till NET.

16. Efter att ha konstaterat att ingen del av projektet genomförts enligt avtalet begärde kommissionen vid ett flertal tillfällen under tiden från avtalets undertecknande till 1988 att NET skulle

— uppfylla sina förpliktelser enligt avtalet,

— påbörja avtalade arbeten, och

— inge en rapport om arbetets fortskridande och kopior av relevanta tillstånd för projektets genomförande till kommissionen.

17. NET har, som svar på kommissionens krav, vid ett flertal tillfällen uppgivit att arbetet skulle sättas i gång snarast, utan att vid något tillfälle inkomma med de dokument kommissionen begärt.

18. I en skrivelse av den 22 februari 1989 underrättade kommissionen NET om att den hade för avsikt att tillämpa artikel 8 i avtalet, och att den således fastställde en tidsfrist på en månad inom vilken NET skulle uppfylla sina förpliktelser enligt avtalet vid äventyr av att avtalet skulle hävas.

19. Vid utgången av denna tidsfrist utfärdade kommissionen, den 17 maj 1989, ett betalningskrav. Då detta krav inte ledde till någon reaktion från NET, framställde kommissionen den 23 januari 1990 i rekommenderat brev krav på att fordran skulle betalas inom femton dagar.

20. I ett brev av den 26 juni 1989 och i ett ytterligare brev av den 21 september 1989 har NET besvarat kommissionens skrivelse av den 22 februari 1989. I dessa brev har NET angett att anledningen till att projektet inte kunnat genomföras var att NET åsamkats stora utgifter inom ramen för det förberedande arbete som varit nödvändigt för projektets genomförande.

21. NET föreslog därför att dessa utgifter skulle avräknas från skulden. NET har bland annat begärt att få tillåtelse att återbetala 10 000 000 GRD av den förskottsbetalning man erhållit och som fortfarande var disponibla, och att avtalet skulle hävas i enlighet med dess artikel 9.

22. Kommissionen godtog förslaget från NET och utfärdade den 27 mars 1990[7] ett betalningskrav på 9 257 051 GRD i kapitalfordran och 241 500 GRD i ränta, totalt 9 498 551 GRD. Betalning skulle ske senast den 15 maj 1990.

23. Trots upprepade krav från kommissionen har NET inte återbetalt detta belopp.

24. Den 29 maj 1998 underrättade NET kommissionen om att det inte kunde återbetala det begärda beloppet. NET upplyste bland annat om att bolaget sedan lång tid var försatt i likvidation. NET anhöll om ytterligare uppskov med betalningen, och föreslog att kommissionen skulle godta ett belopp på 4 000 000 GRD som betalning.

7 — Nedan även benämnt avtalet av den 27 mars 1990.

III — Parternas yrkanden

25. Kommissionen har genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 20 november 1998 väckt talan mot NET, med yrkande att

"— talan skall bifallas i dess helhet,

— svaranden, med hänsyn till att den överenskommelse om betalning som kommissionen ingått skett på grund av felaktiga uppgifter och därför är ogiltig, skall förpliktas återbetala hela det finansieringsbelopp som mottagits från kommissionen, nämligen ett kapitalbelopp om 13 800 000 GRD, ränta enligt avtalet, vilken när talan väcktes uppgick till 24 382 218 GRD, eller totalt 38 182 218 GRD, och dröjsmålsränta på detta belopp enligt grekisk lag från dagen för delgivning av ansökan tills full betalning sker, eller i vart fall ränta på detta belopp enligt den räntesats som fastställts av [EIB] från det att talan väcktes tills full betalning sker,

— i andra hand förplikta svaranden att till kommissionen återbetala beloppet enligt den överenskommelse som presenterats i punkt 19 ovan, det vill säga 9 498 551 GRD jämte ränta på huvudfordran (9 257 051 GRD) enligt avtalet, vilken när talan väcktes uppgick till 14 643 006 GRD, eller totalt 24 141 557 GRD, och dröjsmålsränta på detta belopp enligt grekisk lag från dagen för delgivning av ansökan tills full betalning sker, eller i vart fall ränta på detta belopp enligt den räntesats som fastställts av [EIB] från det att talan väcktes tills full betalning sker,

— i båda fallen förplikta svaranden att ersätta kommissionens rättegångskostnader, inklusive kostnader för ombudsarvoden."

26. NET har yrkat att domstolen skall

"— ogilla talan i dess helhet,

— i andra hand förplikta NET att till kommissionen betala 3 986 545 GRD utan ränta,

— förplikta sökanden att ersätta svarandens rättegångskostnader, inklusive kostnader för ombudsarvoden."

IV — Kommissionens förstahandsyrkande

Parternas argument

27. Kommissionen har hävdat att man godtagit NET:s förslag på grund av att NET påstått att bolaget förfogade över 10 000 000 GRD, ett belopp som enligt NET skulle vara behållningen av de 13 800 000 GRD som kommissionen betalt i förskott. Det var ett underförstått men klart och tydligt villkor för kommissionens godtagande av förslaget att beloppet faktiskt skulle betalas.

28. Sökanden har till stöd för sin talan anfört vad NET uppgivit i sitt brev till kommissionen den 29 maj 1998. Den anser att det framgår av nämnda brev att NET, när det lade fram förslaget, inte hade för avsikt att uppfylla sitt löfte om betalning av en del av det mottagna förskottet, utan endast handlade i syfte att förleda kommis-

sionen att medge ytterligare anstånd med återbetalningen, och att åstadkomma en minskning av skulden. Inom ramen för denna strategi har NET undanhållit uppgiften att det försatts i likvidation från kommissionen.

29. Kommissionen har mot bakgrund av dessa omständigheter hävdat att dess godtagande av NET:s förslag och minskningen av skulden till gemenskapen är ogiltiga. Kommissionen menar sig ha blivit svikligen förledd av NET i den mening som avses i artikel 147 i civillagen. Kommissionen hävdar därför att avtalet av den 27 mars 1990 skall förklaras ogiltigt och att svaranden således skall förpliktas betala hela det belopp som erhållits i förskott, 13 800 000 GRD, ränta enligt avtalet och dröjsmålsränta.

30. NET har bestritt att avtalet av den 27 mars 1990 har framkallats genom svek från bolagets sida.

31. Svaranden har hävdat att dess "förmåga att återbetala" ett belopp på 10 000 000 GRD, som kommit till uttryck i dess brev av den 26 juni 1989, endast återspeglade dess vilja att uppfylla avtalet på det sätt som NET trott att det skulle tillämpas och genomföras. Svaranden har i detta hänseende understrukit att dessa medel inte funnits tillgängliga. [8] Därav följer att valet att häva avtalet enligt dess artikel 9 inte gjorts på villkor, underförstått eller inte, att betalning av det angivna beloppet faktiskt skulle ske.

32. Om domstolen skulle finna att kommissionen blivit svikligen förledd av NET att godta förslaget i breven av den 26 juni och den 21 september 1989, har ändå rätten att åberopa att den rättshandlingen är ogiltig preskriberats. NET har gjort gällande att rätten att påtala en sådan ogiltighet enligt artikel 157 i civillagen upphör efter två år.

Bedömning

Den grekiska lagstiftningen — Innebörden av artikel 147 i civillagen

33. Svikligt förledande i den mening som avses i artikel 147 i civillagen föreligger under två förutsättningar. För det första skall det ha förekommit ohederliga handlingar eller gärningar. För det andra skall dessa ha utförts i visst syfte.

8 — Sidorna 12 och 13 i svaromålet.

34. Beträffande den första förutsättningen omfattar enligt fast grekisk rättspraxis begreppet svikligt förledande allt beteende som framkallar eller förstärker en felaktig uppfattning om verkligheten, innefattande att föra fram osanna uppgifter som om de vore sanna, att dölja sanna uppgifter eller att endast föra fram delar av sanningen. Skyldigheten att lämna eller avslöja vissa uppgifter för motparten varierar beroende på typen av avtal, graden av lojalitet som visats mellan parterna, sedvänja eller partsbruk. I kommersiella förhållanden, där det särskilt rör sig om att åta sig affärsmässiga risker, är plikten att upplysa motparten om sin finansiella situation större än vad den normalt är.

35. I fråga om förutsättningen att handlingen skall ha utförts i visst syfte, kan konstateras att för sådant uppsåt krävs att den förledande parten insett, eller i vart fall varit medveten om att dennes beteende var av det slaget att motparten kunde förledas, tillsammans med ett godtagande av denna konsekvens av sitt beteende. Begreppet svikligt förledande innefattar således inte oaktsamhet, även om den är grov, hos den förledande parten.

36. För att en rättshandling skall kunna ogiltigförklaras på grund av svek, fordras det enligt rättspraxis ett kausalsamband mellan det svikliga förledandet och rättshandlingen. Rättshandlingen kan inte ogiltigförklaras, och den förledande parten är utan allt ansvar, om han kan visa att sveket inte påverkat motpartens vilja att företa rättshandlingen, och att denne skulle ha genomfört rättshandlingen också utan det svikliga förledandet.

37. Slutligen har, enligt den grekiska rätten, den som påstår sig ha blivit svikligen förledd bevisbördan för detta påstående.

Tillämpningen av artikel 147 i civillagen

38. Kommissionen har gjort gällande att avtalet av den 27 mars 1990 är ogiltigt. Enligt den har det tillkommit på grund av svarandens oriktiga uppgifter om sin ekonomiska situation. NET skall enligt kommissionen ha angett att det hade tillgång till 10 000 000 GRD av den förskottsbetalning det fått från kommissionen, och att det således var i stånd att återbetala denna summa till kommissionen. Sökanden har bland annat framhållit att NET har underlåtit att lämna viktiga uppgifter, såsom att ett likvidationsförfarande inletts mot bolaget.

39. Enligt kommissionen har dessa uppgifter, vilka varit kända för svaranden när det lade fram förslaget till uppgörelse, avsiktligen förtigits. Kommissionen har gjort gällande att den inte skulle ha godtagit förslaget om den fått vetskap om dessa uppgifter.

40. NET har erkänt att det inte förfogade över detta belopp när den lade fram förslaget till uppgörelse för kommissionen. [9]

41. Med tillämpning av det enligt den grekiska rätten mycket omfattande begreppet svikligt förledande, vilket som ovan nämnts omfattar allt beteende som framkallar eller förstärker en felaktig uppfattning om verkligheten, är det min uppfattning att det faktum att NET lämnat felaktiga uppgifter om sin ekonomiska ställning medför att den första förutsättningen för att ett svikligt förledande skall anses föreligga är uppfylld.

42. Enligt kommissionen kan bolagets uppsåt härledas ur det faktum att det inte hade tillgång till det belopp som det föreslog att det skulle betala kommissionen när det sökte uppnå ett avtal med kommissionen om en minskning av skulden. Bolagets osanna uppgifter om sin ekonomiska situation är enligt kommissionen tillräckligt för att visa att svaranden inte hade för avsikt att uppfylla den förpliktelse om återbetalning som den åtog sig.

43. NET har bestämt tillbakavisat att bolaget inte skulle ha haft för avsikt att återbetala sin skuld. Det har tvärtom gjort gällande att dess avsikt att betala framgår av dess ansträngningar att åstadkomma en minskning av skulden enligt avtalet, vilket manifesterats i det förslag till uppgörelse som det givit kommissionen den 26 juni 1989. Det skulle, enligt NET, ha varit onödigt att åstadkomma denna minskning av skulden till kommissionen om det inte haft för avsikt att betala den.

44. Det skall framhållas att kommissionens påståenden inte stöds av några faktiska omständigheter eller bevis för att NET har befunnit sig i en ekonomisk situation där möjligheten att återbetala fordran enligt förslaget av den 26 juni 1989 tett sig helt illusorisk eller omöjlig. Inte heller har det datum när NET inställde sina betalningar preciserats. Kommissionen har inte lagt fram några räkenskapshandlingar som visar att, till exempel, NET när det lade fram förslaget till uppgörelse inte hade möjlighet att få in pengar från sina gäldenärer eller att kunna låna pengar.

45. Det framgår av vad som ovan angivits att kommissionen inte har visat att NET handlat med uppsåt att vilseleda kommissionen. Artikel 147 i civillagen skall således inte tillämpas.

9 — Ibidem.

V — Kommissionens andrahandsyrkande

gen, vilken skall beräknas från det att ansökan delgavs tills full betalning sker, eller i vart fall att NET skall förpliktas betala den dröjsmålsränta som EIB tillämpar, vilken i så fall skall beräknas från det att talan väcktes tills full betalning sker.

Parternas argument

46. För det fall att domstolen skulle finna att avtalet av den 27 mars 1990 är giltigt har kommissionen yrkat att NET skall förpliktas betala det belopp som då avtalats, 9 498 551 GRD, ränta enligt artikel 9 i avtalet och dröjsmålsränta.

47. Kommissionen har gjort gällande att avtalet om stöd, i och med avtalet av den 27 mars 1990, här hävts enligt artikel 9 i det förra avtalet. I den bestämmelsen anges uttryckligen att kommissionen i sådant fall har rätt att kräva återbetalning av hela eller delar av det belopp den betalt i förskott, jämte ränta från dagen för hävning av avtalet. I denna bestämmelse anges också att räntan skall vara den som tillämpades av EIB när kommissionen beviljade stödet, och att den skall utgå tills full betalning sker.

48. Kommissionen har vidare yrkat att NET skall förpliktas utge dröjsmålsränta på hela fordran enligt artikel 346 i civilla-

49. NET har medgivit att bolaget i princip är betalningsskyldigt enligt avtalet av den 27 mars 1990, men har gjort gällande att de utgifter det haft inom ramen för avtalet om stöd varit mer omfattande än dem som det har angivit i sina brev till kommissionen av den 26 juni och den 21 september 1989. Bolaget har vidare anfört att de utgifter det har angivit, och som har godkänts av kommissionen inom ramen för avtalet av den 27 mars 1990, är i överensstämmelse med vad som uppgivits i bolagets skattedeklarationer, men inte med avtalet. Bolaget har i alla händelser uppgivit att det inte har möjlighet att styrka de påstådda ytterligare utgifterna.

50. NET har vidare anfört att, för det fall domstolen skulle bifalla kommissionens talan avseende huvudfordran, räntan skall vara den som EIB tillämpar, medan det bestritt kommissionens talan i fråga om lagstadgad dröjsmålsränta. Eftersom dröjsmålsränta enligt bolaget inte överenskommits mellan parterna, kan skyldigheten att betala dröjsmålsränta inte grundas på artikel 346 i civillagen.

Bedömning

51. Det skall konstateras att parterna genom avtalet av den 27 mars 1990 har överenskommit att NET i princip är betalningsskyldigt samt huvudfordrans storlek och ränteberäkningen.

52. Eftersom NET inte styrkt sin talan avseende nedsättning av beloppet skall dess talan därför lämnas utan bifall i detta avseende.

53. Avtalet av den 27 mars 1990 är således giltigt och skall tillämpas.

54. Jag föreslår således att domstolen skall förplikta svaranden att till kommissionen betala det belopp som anges i avtalet av den 27 mars 1990, det vill säga 9 498 551 GRD.

55. Beträffande yrkandet att NET skall förpliktas utge avtalad ränta och lagstadgad dröjsmålsränta på beloppet, kan det konstateras att det i artikel 9 i avtalet uttryckligen anges att kommissionen kan kräva återbetalning av hela eller delar av det belopp den betalt jämte dröjsmålsränta från dagen för hävning av avtalet. I den artikeln anges också att räntan skall vara den som EIB tillämpade när kommissionen beslutade att lämna ekonomiskt stöd till projektet.

56. I domen i mål 272/1994 har Areios Pagos [10] (grekiska högsta domstolen) fastslagit att den dröjsmålsränta som anges i artikel 346 i civillagen är subsidiär i förhållande till vad som parterna avtalat. Om parterna reglerat räntan i avtal skall avtalet gälla, även om den avtalade räntan skulle vara lägre än den lagstadgade.

57. I detta mål har räntan uttryckligen reglerats i avtalet.

58. Således skall kommissionens yrkande om att NET skall förpliktas betala ränta enligt avtalet bifallas.

59. Jag föreslår därför att domstolen skall förplikta NET att till kommissionen betala

10 — Nr B 1995, s. 57, databasen NOMOS.

9 498 551 GRD jämte ränta enligt den räntesats som EIB tillämpade när kommissionen beslutade att lämna ekonomiskt stöd till projektet "ön Kea" från dagen för hävning av avtalet tills full betalning sker.

60. Enligt artikel 69.2 i domstolens rättegångsregler skall tappande part förpliktas ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att NET skall förpliktas ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom NET har tappat målet skall kommissionens yrkande bifallas.

Förslag till avgörande

61. Mot bakgrund av vad som ovan angivits föreslår jag att domstolen skall förplikta det enligt grekisk rätt bildade bolaget Nea Energeiaki Technologia EPE att

— till Europeiska gemenskapernas kommission, i enlighet med avtalet av den 27 mars 1990, betala 9 498 551 GRD jämte ränta enligt den räntesats som tillämpades av Europeiska investeringsbanken när kommissionen beslutade att lämna ekonomiskt stöd till projektet "ön Kea", från dagen för hävning av avtalet tills full betalning sker, och

— ersätta rättegångskostnaderna.